

Müdrük yaşın müdrük şeirləri

Çağdaş poeziyamızın tanınmış və ünlü nümayəndələrindən biri olan Rafail İncəyurdun poeziyası barədə fikirlərimi, böyük filosof və ədəbiyyat adamı Yaşar Qarayevın məşhur bir kəlamı ilə başlamaq istədim: "Ruh kimi poeziyada həmişə bizim hələ gəlib çatmadığımız yerdə olur... Poeziya həm də qöv-sü-qüzəhə, ilğima da bənzəyir. Sən ona yaxınlaşdıqca, o səndən uzaqlaşır. Sən şeirə çatanda, o artdıq yeni mənzil başında olur".

Bu yazıda mən çalışacağam ki, Rafail İncəyurdun bu günlərdə hələsində olduğum və Professor Yaşar Qarayev demiş hələ mənəndən uzaqlaşmamış poeziyasına, sətirələrinin arxasından boylanan mətləblərinə, demək istədiklərinə, yaxınlaşım.

Bu il poeziyasevərlər Rafail İncəyurdun 70 illik yubileyini qeyd edəcəkdir. Ona görə də mən Rafail müəllimin yaradıcılığı barədə fikirlərimə keçməmiş, istədim ki, onun 70 illik ömür və yaradıcılıq yoluna kiçik bir nəzər salaq...

... Qazaxdan çıxıb üzü Borçalı mahalına, məşhur Sınıq Körpü istiqamətinə yol alanda, Azərbaycan xalqına başda Molla Pənah Vəqif və Səməd Vurğun olmaqla çox böyük dahilər bəxş etmiş Yuxarı Sahlı kəndindən (Qıraq Salahlıdan) sola bir yol burulur. Bu yol səni ətrafı yazda gül-çiçəklə, payızda isə yovşan kolları ilə bəzənmiş təpələr arasından şairlər, aşıqlar yurdu, söz-sənət vurğunlu, irfan dünyalı insanların məkanı olan bir dərəyə-İncə dərəsinə aparır.

Tələ elə qismət elədi ki, mən elə Qazaxdan kənara çıxdığım-tələbə adını qazanaraq mərkəzi şəhərimiz Bakıya gəldiyim ilk günlərdən, əsgəri xidmətdə olduğum zamanlardan, əmək fəaliyyətinə başladığım günlərdən başlayaraq, tələbə yoldaşlarımla, əsgər yoldaşlarımla, iş yoldaşlarımla, ünsiyyət bağladığım insanların ən çoxu bu dərənin insanları oldu. Təmasda olduğum bu insanların yüksək mədəni keyfiyyətləri, söz-sənətə vurğunluğu, insani keyfiyyətləri, dostluğa sədəqəti, etibarlı ilə bu dərənin bütün insanları haqqında təsəvvür yaratmağa imkan verdi. Onların adını saymaqla bitməz. İş elə gətirdi ki, sonralar mən bu dərədən pöhrələ-nərək boy atmış söz-sənət adamlarının yaradıcılığını incələməli oldum. Bu araşdırmalar nəticəsində belə qənaətə gəldim ki, cəmi üçcə kəndən ibarət olan bu dərə, istər adət-ənənəsi, istər folkloru, istər istedadları, istər sazlı-sözlü məclisli, istər fərqli dini dünyagörüşü ilə az qala bütün bir xalqın etno mədəniyyətini və ədəbiyyatını təmsil etmək qüdrətinə malikdir. Doğrusu mən bu yurdun şairlərini ciyin-ciyinə vermmiş sıra dağlara bənzədirm. Bu sıra dağların Aşıq Avdı, Aşıq Cəlal, Ələddin İncəli, Aslan Kəmərlı, Ağamalı Sadiq, Kərəm İncəli, Akif Səməd, Məmməd İlqar, Məmməd Dəmirçioğlu, İbrahim İlyaslı, Avdı Qoşqar, Mahmud Vəli, Sayad Mustafaoğlu adı və adını bu yazıda çəkmədiyim neçə-neçə zirvələri var. Bu zirvələr bir dağ silsiləsində yerləşsə də, hər biri öz gözəlliyinə, əzəmətinə, möhtəşəmliyinə görə biri-birindən fərqlənir.

Bu sıradan, İncə dərəsinin Azərbaycan poeziyasına bəxş etdiyi, çağdaş poeziyamızda öz səhifəsini yazmış, öz yeri, öz sanbalı olan çox dəyərli şairlərimizdən biri də Rafail İncəyurddur. Rafail İncəyurd müəllim ailəsində doğulmuşdu. Valideynləri onu müəllim görmək istəyirdi. Elə bu məqsədlə də, orta məktəbi bitirdikdən sonra ölkənin ən nüfuzlu ali məktəblərindən birinin, ən nüfuzlu fakültələrindən birinə- Azərbaycan Dövlət Universitetinin mexanika - riyaziyyat fakültəsinə daxil oldu. Universiteti bitirdikdən sonra bir müddət müəllimlik fəaliyyəti ilə məşğul olan Rafail müəllim sonradan ömrünü -gününü yazı-pozuya, bağladı. 1981-1998-ci illərdə Azərbaycan Dövlət Universiteti Hesablama Mərkəzində programçı, redaktor müavini, redaktor, "Müəllim" nəşriyyatında redaktor, Bakı Dövlət Universiteti nəşriyyatında kompüter programçısı, "Odlar Yurdu və Diplomat" nəşriyyatlarında baş redaktor və s. vəzifələrdə çalışdı. Lakin şairlik onun stixiyası idi. Ədəbi həyata yeniyetmə yaşlarından başlamışdı. Elə bu fəaliyyətlər də getdikcə onun şair kimi yetişməsinə, püxtələşməsinə, tanınmasına bünövrə oldu.

Bəs niyə şairliyi seçdi Rafail müəllim? Düşünürəm ki, onu şair edən əsas amil İncə dərəsinin mühiti idi. O da bütün yaşd-ları kimi İncə dərəsinə sazlı-sözlü, nağıllar, əfsanələr, əsatirlərlə dolu dünyasında bö-yümüşdü. Saz havaları, bayatılar, İncə qımçımaları anasının südü, laylaları ilə onun qan yaddaşına hopmuşdur. Lap erkən uşaqlıq, yeniyetmə vaxtlarından nəbzli sazın pərdələri ilə döyünmüş, dili, ləhcəsi danışığı şairlərin misraları ilə köklənmişdi. İncə dərəsinin yalnız bu dərəyə məxsus olan folkloru və irfan dünyası Rafail İncəyurdun formalaşmasında mühüm rol oynayırdı. Və bu yerlərin genetik kodu,

havası, suyu , şeir-sənət aləmi və Böyük Yaradanın vediyi istedad şair etdi Rafail İncəyurd.

**İrfan soylu kişilərin elindən,
Bayatılı nənalərin dilindən,
Şah palıdlar kökünün saf telindən
Qətrə-qətrə, sıza-sıza gəlmişəm.**

**Yol gəlmişəm: yarı yağmur, yarı toz,
Üz görmüşəm: biri güllər, biri boz.
Bəzən yoldan eyləyib bir çürük qoz,
Nə danım ki, hərdən duza gəlmişəm.**

İncə dərəsi Rafail müəllim üçün müqəddəsdir. Təkcə ona görə yox ki, tək Azərbaycan da deyil, onun hüduqlarından kənarda da məşhur bir ziyarət kimi tanınan Hacı Mahmud ocağı bu məkanda yerləşir. Həm də ona görə ki, həmin məkanda Rafail İncəyurdun dünyaya göz açdığı bir ocaq var, ilk dəfə ayaq tutub addım atdığı həyat var, ilk dəfə dil açib ana çağırdığı, örandiyi dil var, ləhce var, qucağına sığınib, laylasını eşitdiyi anasının, çörəyini yediyi, öyüdünü dinlədiyi, tərbiyəsinə aldığı atasının məzarları, ruhu var, uşaqlığını keçirdiyi, quzu otardığı dərə, təpə var, həmin dərə-təpələri dolanan şığır-çəhlimlərdə izi, uşaqlıq xatirələri qalıb. Çiyində anasının parçadan tikdiyi məktəb çantasında qədəm qoyduğu məktəb, sinif otağı xatirələrində yaşayır. Onu Bakıya ölkənin ən adlı-sanlı ali məktəbə, yola salan məktəb var, ona əlifbanı, ana dilini, xalqımızın tarixini, ədəbiyyatını, mədəniyyətini öyrədən müəllimlərinin ruhu yaşayır. Uşaqlığında didəyörmə, çiling-ağac, beş daş oynadığı, çərşənbə günlərində papaq atdığı, yumurta döyüşdürdü, tonqal çatdığı uşaqlıq yoldaşlarının xatirələri yaddaşında həmişəlik həkk olunub.

Məhz ona görə də Rafail müəllimin yaradıcılığının bir hissəsi həmin müqəddəs insanların, yerlərin, hadisələrin tərənnümünə həsr olunub. Həmin şeirləri oxuduqca həmin müqəddəsleri xatırlayırsan , onlara qayıdırsan. Və xatırlıqca, düşündükcə ruhun təzələnir, səndə nastolji hissələr oyadır, adamı o yerlərə qayıtmağa, o anları yaşamağa səsləyir:

**Niyyətimlə qoşalaşdım,
Göy Türfəni öpdüm, keçdim.
Ziyarət etdim dostları,
Müşkülümnən ötdüm, keçdim,**

**Keçdim müqəddəs dərəmi-
Gah hücrəni, gah hərəmi.
Yandı ürək köz-köz oldu,
Xatirələr cüt göz oldu...**

Rafail müəllimlə tez-tez ünsiyyətdə oluram və mənə elə gəlir ki, şeirlərini oxuyanda onu daha yaxından tanıyırsan, iç dünyasına, tər-təmiz, saf xarakteri, xeyir-xah , mərhəm düşüncələri ilə daha yaxından tanış olursan. Düşünürəm ki, onu oxuculara sevdiren də, elə bu xarakterdən, bu duyğulardan yaranan şeirlərdir. Şeirləri sadədir, səmimidir, koloritlə, etnoqrafik nümunələrə zəngindir. Oxucu ilə çox asanlıqla təmas -dil tapır. Oxucu demək istədiklərini onun şeirlərində tapır. Uzun illərdir Bakı şəhərində yaşamasına baxmayaraq, danışığını da ləhcəsini də dəyişməyib. Məncə dəyişməyə heç cəhd də eləməyib. Onunla görüşəndə , ünsiyyətdə olanda elə bil İncə dərəsindən dü-nən gəlib.

Onunla ünsiyyətdə olanda Qazağın, İncə dərəsinin ab-havasını, şirinliyini hiss edirsən.

**Sənsən andım, sənsən andım,
Sanım ay Qazax, ay Qazax!
Yürüyümdən bəri gələn,
Sonum ay Qazax, ay Qazax!**

**Məni də sal varığına,
Bir küncünün qırağına.
İncə adlı budığına,
Qonum ay Qazax, ay Qazax!
... Səcdəgahım, Qibləm, Pirim,
Yönüm ay Qazax, ay Qazax!**

Rafail İncəyurdun yaradıcılığının böyük hjissəsini ictimai məzmun kəsb edən şeirlər təşkil edir. Onu narahat edən problemlər təkcə ətrafında, onu əhatə edən mühitdə, ələmdə baş verən proseslər, haqsızlıqlar, ədalətsizliklər deyil, həm də dünyanı narahat edən problemlərdir. Bu problemləri qələmə almaq istəyi onun içindən baş qaldırır, kükrəyir və sonra bu hissələr şeirə çevrilir.

**Şah Abbasın nağılından bu yana
Hökmü olan ağıl kəməndə qorxuram.
Bu dünyanın gedişatı bilinmir,
Heç bilmirəm kiməm, kimdən qorxuram.**

Yaşının müdrük çağına qədəm qoyan Rafail İncəyurd hesab edirəm ki, müdrük bir şair kimi bu gün dünənkindən daha məhsuldar fəaliyyət göstərir, daha məhsuldar yazıb-yaradır.

Onun əsas mətbəəsi, yazı masası olan feysbook sosial şəbəkəsində demək olar ki, hər gün yeni şeiri ilə tanış olursan. Bu şeirləri mən müdrük yaşın müdrük şeirləri adlandırardım. Həmin şeirlərdin son vaxtlar yazdığı bir şeirdən nümunə gətirmək istədim:

**Tükənmirsə yaratmağın havası,
Duyulursa gələn yazın nəfəsi,
Çağlayırsa sevgilərin zil səsi
Dərdin səsi pəs deyilmi, İncəyurd?
Ömür-gündü şeir-şəir sökülən,
Susur, dinmir abırına bükülən...
Qara geyib ağı kağıza tökülən
Vaxtdan gələn his deyilmi, İncəyurd?
Can deyilmi eşq əhlinə basılan?
Ruh deyilmi gecə-gündüz süslənən?
... Nadir belə uzaqlarda səslənən?-
Göydən gələn "SOS" deyilmi, İncəyurd?"**

Rafail İncəyurdun poeziyasına oxuduqca, bu şeirlər sənə sanki dastan danışır. Ona görə də onun yaradıcılığında etirafı yazmaq üçün bir dastan yazılmalıdır. Bu isə gələcək tədqiqatçıların üzünə düşür. Elə ona görə də ona olan azularımı onun öz duaları ilə tamamlayıram:

**Sevgi - körpü, sevgi - tağ,
Sevgi - hörgü, sevgi - bağ
Hər sınında nəşə quraq -
Dilək gəlsin yaş üstə...
...Tanrım, pozma gərdişi,
Qoy bitirək hər işi.
Yaxınlaşan 70-i
Hələ yazma daş üstə.**

**Hörmət və ehtiramla,
Ramiz Göyüş
Yazıçı-publisist**